

Hotti

23.6.2015

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutus vuonna 2014

Lainsäädäntö

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutusta koskeva lainsäädäntö on ollut voimassa terveydenhuollon osalta vuodesta 2004 lähtien ja sosiaalihuollon osalta vuodesta 2005 lähtien.

Säännösten mukaan työnantajan tulee huolehtia siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö osallistuu peruskoulutuksen pituudesta, työn vaativuudesta ja toimenkuvasta riippuen riittävästi heille järjestettyyn täydennyskoulutukseen.

Täydennyskoulutuksella tarkoitetaan kaikkea sellaista suunnitelmallista koulutusta, jonka tarkoituksena on ylläpitää ja lisätä henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista sekä tukea sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. Täydennyskoulutus voi olla lyhyt- tai pitkäkestoisia. Koulutuksen tulee olla työnantajan hyväksymää ja työtehtäviin liittyvää. Määritelmä vastaa kunnallisen henkilöstön osaamisen kehittämistä koskevassa suosituksessa tarkoitettua ammatillista täydennyskoulutusta.

Työhön perehdytystä ja työhönjausta ei lasketa mukaan täydennyskoulutukseen, eikä täydennyskoulutukseksi katsota myöskään työhön liittyviä kokouksia tai alle puolen päivän mittaisia koulutustilaisuuksia, elleivät ne ole osa laajempaa täydennyskoulutuskokonaisuutta.

Täydennyskoulutustietoja seurataan vuosittain

Säännöksissä edellytetään, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköt seuraavat täydennyskoulutuksen toteutumista, täydennyskoulutukseen osallistumista ja siitä aiheutuvia kustannuksia osana sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden seurantajärjestelmiä, esimerkiksi henkilöstökoulutusrekisterin ja henkilöstöraportin avulla.

Kunnallisen työmarkkinalaitoksen tehtävänä on kerätä toimintayksiköiden seurantatietojen pohjalta vuosittain sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutusta koskevat määrälliset ja kustannustiedot sekä raportoida kehityksestä. Tiedot on tähän mennessä kerätty terveydenhuollon osalta kalenterivuosilta 2004 – 2014 ja sosiaalihuollon osalta kalenterivuosilta 2006 – 2014. Vuoteen 2008 asti sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutustiedot kerättiin erikseen. Monissa kunnissa ja kuntayhtymissä sosiaali- ja terveydenhuolto on yhdistetty toiminnallisesti ja/tai hallinnollisesti eikä ko. palveluja ole enää mahdollista erotella toisistaan. Tämän takia vuodesta 2009 täydennyskoulutustiedot on kerätty yhdellä yhteisellä tiedustelulomakkeella.

Tämä muistio koskee sosiaali- ja terveydenhuollon kalenterivuoden 2014 täydennyskoulutustietoja. Kunnallinen työmarkkinalaitos keräsi vuoden 2014 sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutusta koskevat tiedot kuntiin ja kuntayhtymiin helmikuussa 2015 lähettämällään nettitiedustelulla. Tiedustelulomake on muistion liitteessä 1.

Hotti

23.6.2015

Seurattaviin tietoihin kuuluvat:

- täydenniskoulutukseen osallistuvien lukumäärä
- täydenniskoulutuspäivien määrät
- täydenniskoulutuksen kustannukset.

Kuntien ja kuntayhtymien valmiudet ilmoittaa täydenniskoulutustiedot ovat vuosi vuodelta parantuneet. Vuosien 2004 – 2014 tiedustelujen tulokset eivät ole tämän takia täysin vertailukelpoisia keskenään. Erityisesti ensimmäisten vuosien osalta kirjanpito- ja seurantajärjestelmät olivat vielä useissa kunnissa ja kuntayhtymissä varsin puutteelliset ja keskeneräiset. Vaikka tiedonkeruumenetelmät ovat parantuneet, joidenkin kuntien ja kuntayhtymien osalta täydenniskoulutustietojen keruuta ja raportointia ovat heikentäneet jatkuvat muutokset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteissa ja järjestämistavoissa. Täydenniskoulutustietoja on ollut vaikea saada kuntaliitoskuntien, vasta perustettujen sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden sekä purkautuneiden kuntayhtymien osalta.

Edelleen myös seurantajärjestelmissä on parantamisen varaa. Ongelmia tuottaa erityisesti sisäisten koulutustilaisuuksien sekä kustannustietojen kerääminen ja raportointi. Osaamisen kehittämistä toteutetaan työpaikoilla nykyään useilla eri tavoilla, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon verkostoin ja erilaisten ohjelmien avulla. Määritelmällisesti tällä tavoin toteutettu koulutus jää pääosin säännösten mukaisen täydenniskoulutuksen ulkopuolelle.

Täydenniskoulutuksen piiriin kuuluva henkilöstö

Terveydenhuollon osalta seurantavelvoite koskee perusterveydenhuoltoa mukaan lukien hammashoito sekä erikoissairaanhoidtoa. Se ei siis koske ympäristöterveydenhuoltoa, johon esimerkiksi eläinlääkärit kuuluvat.

Sosiaalihuollon täydenniskoulutuksen piiriin kuuluvia ammattiryhmiä ei ole rajattu, vaan henkilöstöllä tarkoitetaan työtehtävää ja ammattinimikettä rajaamatta koko sosiaalihuollon tehtäväalueella toimivaa henkilöstöä. Myös päivähoidon henkilöstö on täydenniskoulutusvelvoitteen piirissä, vaikka päivähoito hallinnollisesti kuuluukin sivistystoimeen. Täydenniskoulutuksen piiriin kuuluvat sekä vakinaiset että määräaikaiset työntekijät.

Kuntien tulee sisällyttää myös johdon ja esimiesten täydenniskoulutus osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydenniskoulutussuunnitelmia. Täydenniskoulutuksen tarve vaihtelee vuosittain yksilö-, ammattiryhmä- ja työyhteisötasoilla riippuen kunnan tai kuntayhtymän asettamista strategisista painopisteistä.

Tilastokeskuksen kunta-alan palkkatilaston mukaan lokakuussa 2014 sosiaali- ja terveydenhuollon toimialoilla, joka sisältää Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL2008) mukaan myös varhaiskasvatuksen (84122 terveydenhuollon ja sosiaaliturvan hallinto, 86 terveystoimintaa, 87 sosiaalihuollon laitospalvelut sekä 88 sosiaalihuollon avopalvelut) työskenteli yhteensä 252 049 henkilöä. Tiedusteluun vastanneissa kunnissa ja kuntayhtymissä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä ilmoitettiin työskentelevän yhteensä 213 837 henkilöä. Tiedustelu kattaa siten 85 % koko kunta-alan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä.

Hotti

23.6.2015

Täydennyskoulutukseen osallistui 77 % henkilöstöstä

Selvityksen mukaan vuonna 2014 täydennyskoulutukseen osallistui 77 % sosiaali- ja terveydenhuollon koko henkilöstöstä. Ammattiryhmittäin tarkasteltuna eniten täydennyskoulutusta annettiin lääkäreille, hammaslääkäreille sekä muulle korkeakoulutetulle sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstölle.

Taulukko 1: Täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärä vuonna 2014

	Koko henkilöstön lukumäärä	Täydennyskoulutukseen osallistuneet:	
		Lukumäärä	%-osuus
Lääkärit ja hammaslääkärit	15 152	13 645	90,1
Sosiaalityöntekijät	4 117	3 243	78,8
Muu korkeakoulutettu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö (mm. lastenvalvoja, sosiaaliasiamies, koulukuraattori, psykologi)	5 749	5 003	87,0
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, opetus- ja kasvatusalan alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet tai sosiaali- ja terveysalan opistoasteen tutkinnon suorittaneet (mm. sairaanhoitaja, sosiaalihoaja, lastentarhanopettaja)	79 718	67 471	84,6
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tai kouluasteen tutkinnon suorittaneet (mm. lähihoitaja, perushoitaja, kodinhoitaja, lastenhoitaja, kehitysvammaisten hoitaja)	70 870	49 259	69,5
Muu palveluketjussa toimiva henkilöstö (mm. perhepäivähoitaja, vastaanottoapulainen, tuki-, toimisto- ja tietopalveluhenkilöstö)	38 231	25 457	66,6
Kaikki yhteensä	213 837	164 078	76,7

Täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärä kasvoi 5,8 prosenttiyksiköllä vuoteen 2013 verrattuna. Vuonna 2013 täydennyskoulutukseen osallistui 70,9 % sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä.

Taulukko 2: Täydennyskoulutukseen osallistuneiden %-osuus vuosina 2004 - 2014

	Sosiaali-huolto	Terveyden-huolto	Yhteensä
2004	-	64,5	-
2005	-	77,5	-
2006	67,0	71,8	70,1
2007	72,3	74,8	73,9
2008	71,5	70,2	70,7
2009	-	-	64,3
2010	-	-	72,7
2011	-	-	67,8
2012	-	-	67,1
2013	-	-	70,9
2014	-	-	76,7

Hotti

23.6.2015

Täydenniskoulutusta keskimäärin 3,4 päivää/koulutukseen osallistunut

Täydenniskoulutukselle ei ole asetettu sen enempää vähimmäis- kuin enimmäismääriä. Koulutuksen tarve voi vaihdella vuosittain mm. työyhteisön toimintojen kehittämisvaiheesta ja henkilön ammatillisesta koulutuksesta ja tehtävästä riippuen huomattavastikin puoleen tai toiseen. Valtioneuvoston periaatepäätöksissä (sosiaalihuolto 2.10.2003 ja terveydenhuolto 11.4.2002) sosiaalihuollon ja terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamiseksi on todettu, että keskimäärin 3 -10 täydenniskoulutuspäivää vuodessa voidaan pitää yhtenä täydenniskoulutuksen lähtökohtana.

Täydenniskoulutuspäivät tuli ilmoittaa työpäivinä ja vajaat työpäivät tuli summata kokonaisiksi päiviksi. Tiedustelun mukaan täydenniskoulutuspäiviä oli vuonna 2014 keskimäärin 3,4. Vuonna 2013 täydenniskoulutuspäivä oli keskimäärin 3,7 eli täydenniskoulutuspäivien määrä laski vuonna 2014 keskimäärin 0,3 päivällä.

Keskimäärin eniten täydenniskoulutuspäiviä oli lääkäreillä ja hammaslääkäreillä sekä muulla korkeakoulutetulla sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstöllä.

Taulukko 3: Täydenniskoulutuspäivien määrä keskimäärin koulutuksessa ollutta henkilöä kohti vuonna 2014

Ammattiryhmä	Täydenniskoulutuspäiviä keskimäärin/koulutettu
Lääkärit ja hammaslääkärit	6,5
Sosiaalityöntekijät	4,3
Muu korkeakoulutettu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö (mm. lastenvalvoja, sosiaaliamies, koulukuraattori, psykologi)	6,1
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, opetus- ja kasvatustieteiden alan alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet tai sosiaali- ja terveysalan opistoasteen tutkinnon suorittaneet (mm. sairaanhoitaja, sosiaaliohjaaja, lastentarhanopettaja)	3,6
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tai kouluasteen tutkinnon suorittaneet (mm. lähihoitaja, perushoitaja, kodinhoitaja, lastenhoitaja, kehitysvammaisten hoitaja)	2,4
Muu palveluketjussa toimiva henkilöstö (mm. perhepäivähoitaja, vastaanottoapulainen, tuki-, toimisto- ja tietopalveluhenkilöstö)	2,3
Kaikki yhteensä	3,4

Hotti

23.6.2015

Taulukko 4: Täydennyskoulutuspäivien määrä keskimäärin koulutuksessa ollutta henkilöä kohden vuonna 2004 - 2014

	Täydennyskoulutuspäiviä keskimäärin/koulutettu		
	Sosiaali- huolto	Terveys- huolto	Yhteensä
2004	-	4,2	-
2005	-	4,3	-
2006	3,9	4,3	4,2
2007	3,5	3,5	3,5
2008	3,2	4,2	3,8
2009	-	-	3,5
2010	-	-	3,8
2011	-	-	4,0
2012	-	-	3,7
2013	-	-	3,7
2014	-	-	3,4

Täydennyskoulutuksen välittömät kustannukset 55 miljoonaa euroa – koulutusajan palkat lisäksi 123 miljoonaa euroa

Kokonaiskustannuksiin tuli tiedustelussa laskea mukaan täydennyskoulutuksesta aiheutuneet välittömät kulut eli kurssimaksut, kouluttajien palkkiot, päivärahat, matka- ja majoituskulut sekä mahdollisten sijaisten palkat. Kustannuksiin ei laskettu täydennyskoulutukseen osallistuvan henkilöstön koulutusajan palkkoja. Tiedustelulomakkeella kustannustiedot pyydettiin ilmoittamaan kokonaiskustannuksina. Niitä ei siis tarvinnut eritellä ammattiryhmittäin.

Vaikka täydennyskoulutuksen kustannukset pystytään ilmoittamaan vuosi vuodelta kattavammin, tulee niihin suhtautua varauksella. Se mitä kustannuksiin oli laskettu mukaan, vaihteli edelleen suuresti. Suuressa osassa vastauksista sijaisten palkat puuttuivat ilmoitetuista kustannuksista kokonaan. Osassa kustannuksissa saattoi olla mukana vain kurssimaksut, osa ei pystynyt ilmoittamaan matkakuluja jne.

Tiedustelun mukaan täydennyskoulutuksen välittömät kustannukset olivat keskimäärin henkilöä kohden laskettuna 338 euroa vuonna 2014. Kustannukset on laskettu vain niiden kuntien ja kuntayhtymien osalta, jotka ovat ilmoittaneet sekä täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärän että siitä aiheutuneet kustannukset. Jos näin saadut keskimääräiset kustannukset henkilöä kohden kerrotaan kaikkien täydennyskoulutukseen osallistuneiden henkilöiden yhteismäärällä, saadaan täydennyskoulutuksen välittömiksi kokonaiskustannuksiksi 55 miljoonaa euroa vuonna 2014.

Edellä mainitut kustannukset eivät sisällä täydennyskoulutukseen osallistuneiden koulutusajan palkkoja. Täydennyskoulutuksesta aiheutuneita kokonaiskustannuksia laskettaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon koulutukseen osallistumisen vuoksi menetetty työpanos. Koulutusajan palkat on tässä laskelmassa saatu kertomalla koulutuksessa olle-

Hotti

23.6.2015

den arvioitu keskimääräinen päiväpalkka keskimääräisillä täydennyskoulutuspäivillä ja kertomalla saatu tulos täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärällä. Näin laskien menetetyt työpanoksen kustannuksiksi vuonna 2014 saadaan ilman välillisiä työvoimakustannuksia 95 miljoonaa euroa ja välilliset työvoimakustannukset mukaan lukien 123 miljoonaa euroa.

Sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutus

Kuntien ja kuntayhtymien tuli ilmoittaa sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutukseen (vähintään 30 opintopistettä) osallistuneiden sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön lukumäärä, koulutuspäivät sekä kustannukset. Tämä tieto on lisätty tiedusteluun vuodesta 2006 lähtien.

Vuonna 2014 sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutukseen osallistui 1 477 henkilöä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Täydennyskoulutusta heillä oli keskimäärin 4,7 päivää ja johtamiskoulutuksen kustannukset osallistujaa kohden olivat keskimäärin 1 117 euroa.

Myös johtamiskoulutuksesta annettuihin tietoihin on syytä suhtautua varauksella. Läheskään kaikki eivät pysty erittelemään näitä tietoja kysytyllä tarkkuudella.

Taulukko 3: Sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutus vuosina 2006 – 2014

	Koulutukseen osallistuneiden lukumäärä	Koulutuspäiviä keskimäärin/koulutettu	Kustannus keskimäärin euroa/koulutettu
2006	2 059	5,0	986
2007	1 316	6,2	938
2008	1 899	4,0	620
2009	1 792	5,3	591
2010	1 598	4,7	835
2011	1 591	4,9	807
2012	1 132	9,6	1 093
2013	1 452	4,7	774
2014	1 477	4,7	1 117

Liite

Tiedustelulomake